

Het Boeddhisme

Ontstaan

Ontstaan als reactie op en hervorming van het Hindoeïsme. Het Boeddhisme wijst het hele hindoeïstische godenpantheon af en is daarmee geen godsdienst in de strikte zin van het woord. Het kastesysteem en priesterbemiddeling worden afgewezen.. Heilige boeken worden niet erkend en dus is er ook geen taak meer voor het Sanskriet. De kringloop der wedergeboorten kan op eigen kracht worden doorbroken waarmee het Nirwana binnen het bereik komt.

De stichter

Anders dan het Hindoeïsme gaat het Boeddhisme terug op een historische stichter, Sidharta Goutama. Hij werd geboren 560 v.C., als zoon van een rijk stamhoofd, huwde een weduwe en had bij haar een zoon. Op 29-jarige leeftijd kwam hij in een ernstige religieuze crisis, verliet huis en haard en probeerde eerst door een strenge ascese en zelfkastijding een oplossing te bereiken. Na zes jaar aldus geleefd te hebben en na een periode van 49 dagen van eenzame meditatie kwam de verlossing in de vorm van de verlichting. Gautama werd tot Boeddha (= dé Verlichte) en daarmee tot het centrum van de mensheid en zijn geschiedenis. Boeddha verzamelde een groep monniken om zich heen aan wie hij zijn (mondeling) leer doorgaf.

De leer

Boeddha leerde aan zijn volgelingen de volgende vier waarheden:

- (1) Leven is lijden
- (2) De oorzaak van het lijden is het verlangen of de begeerte.
- (3) Het verlangen moet worden overwonnen.
- (4) Het geëigende middel daartoe is het achtvoudige pad.

Het achtvoudige padgeeft, in een opklimmende reeks, een leidraad voor het leven:

- (1) het juiste pad, (2) de juiste doelstelling, (3) het juiste woord, (4.) het juiste gedrag (niet stelen, niet doden), (5) het juiste middel voor het levensonderhoud, (6) de juiste inspanning (wilskracht, training), (7) het juiste bewustzijn (kennen van de drijfveren) en tenslotte (8) de juiste meditatie.

Wie de uiteindelijke verlichting bereikt, geniet het Nirwana, enerzijds beschreven als een staat van grootste volheid maar anderzijds ook als een staat van volledige leegte.

De centrale levensfilosofie is dat het bestaan eigenlijk een illusie is (wanneer de materiële vorm zich voegt bij het gevoel ontstaat er een idee dat zich verdiept tot het bewust zijn van iets en dat laatste brengt voor een ogenblik de illusie van het bestaan voort).

In zijn zuiverste vorm laat het geen ruimte voor aanbidding aangezien er geen wezen is tot wie de aanbidding kan worden gericht. In latere ontwikkelingen is hierop toch ten dele teruggekomen.

Anders dan het Hindoeïsme is het Boeddhisme overtuigd het 'goede nieuws' voor de gehele mensheid te zijn. Het is dan ook zeker in de beginperiode sterk missionair geweest.

Ontwikkeling

Nadat Boeddha zijn monniken zijn lering had bijgebracht, volgde een voorspoedige start van het Boeddhisme. Na enige tijd ontstond de behoefte toch de leer in geschriften te formuleren. Er werden concilies gehouden. In 300 jaar bereikte het Boeddhisme heel India (de onderlaag blijft het Hindoeïsme trouw). Honderd jaar later breidde het zich uit over Sri Lanka, later over China waar het de cultuur diepgaand beïnvloed heeft. Rond het begin van onze jaartelling bereikte het Boeddhisme Japan en Korea waar het zich mengde met de plaatselijke Shinto. In Tibet kreeg het Boeddhisme een geheel eigen vorm (het Tantrisme).

De geschriften van het boeddhisme

Standaard editie van de Thaise Pali Canon
De oudste verzameling geschriften in het boeddhisme is de Pali Canon (pali: tipitaka), zoals dat bewaard is gebleven in de Theravada Traditie. Het is opgesteld in de taal pali, een soort volkse spreektaalversie van het Sanskriet en bestaat uit 3 onderdelen (de pitakas):

- de Suttapitaka: de toespraken en uitspraken van de Boeddha, zoals kort na zijn dood opgeschreven door mensen die hem goed gekend hadden.

- de Vinaya: over de discipline en regels van de monniken.

- de Abhidhamma: later filosofisch commentaar.

Er zijn ook veel commentaren op de Pali Canon gemaakt. Deze worden in een aparte set uitgegeven. In 250 v.Chr. is de Pali Canon 'gesloten'. Sindsdien zijn er geen toespraken toegevoegd, veranderd of weggehaald. Al met al bevat de Pali Canon 44 boeken in de Thaise editie: een hele boekenkast vol.

Ook in de geschriften van het Mahayana boeddhisme zijn de originele geschriften van de Boeddha aanwezig, echter in het sanskriet. Sommige toespraken uit de Pali Canon zijn echter niet terug te vinden in de geschriften van het Mahayana. Daarnaast bevatten de Mahayana geschriften vele andere toespraken van de Boeddha alsmede leringen van bijvoorbeeld zijn naaste discipelen. Deze toespraken bevatten nieuwe leringen. Volgens de Mahayana traditie zijn sommige van deze toespraken door de Boeddha in de hemel gegeven aan de goden daar, zijn daar behouden en ongeveer 600 tot 1200 jaar later weer opgetekend door monniken in de Mahayana traditie. Ook hebben de latere lokale tradities zoals in Tibet, China en Korea latere geschriften toegevoegd. De Mahayana is gericht op het bereiken van het boeddherschap, waarin men de wijsheid heeft om vele anderen

tot de verlichting te leiden. Het einddoel van de beoefening van de Theravada school leidt tot het bereiken van individueel Nirvana of Arahant (Pali), wat een einde betekent aan de kringloop van wedergeboorte en lijden.

Boeddhisme en de maatschappij

Het boeddhisme is in haar lange historie nog nooit de oorzaak geweest voor een oorlog. Al voeren de boeddhistische landen wel oorlog, dit wordt gedaan met het begrip dat het slecht is en tegen de leer van Boeddha ingaat. In het boeddhisme is er geen excuus voor het gebruiken van geweld.

*"Haat eindigt niet door haat.
Haat eindigt door liefde.
Dit is een eeuwige wet."*

— Boeddha—

Het boeddhisme heeft een vreedzame invloed op de maatschappij. In boeddhistische culturen zijn deugden als het streven naar vriendelijkheid, compassie, harmonie, kalmte en acceptatie duidelijk aanwezig. Ook vreugde en uitbundigheid worden in boeddhistische landen geaccepteerd.

Veel boeddhisten kennen veel belang toe aan de goden en geesten zoals die in de boeddhistische kosmos voorkomen. De leer erkent immers het bestaan van totaal andere bestaanswerelden, variërend van bijna hemelse omstandigheden waar de goden verblijven, maar ook van helse bestaanswerelden. De geboorte als mens wordt daar als een middenweg gezien tussen vrijwel uitsluitend genot, en het schier uitzichtsloze lijden in de hellen. De meeste boeddhisten leven erkennen ook het bestaan van geesten (onzichtbare dier-achtige wezens) die men te vriend kan houden door het offeren van voedsel, bloemen, kaarsen en wierook.

De reden dat wezens in deze verschillende bestaanswerelden terecht komen is te vinden in het principe van karma.

Rond 900 na Chr. volgde een teruggang en won het Hindoeïsme althans in India weer vrijwel alle terrein terug (pas in deze eeuw is er weer sprake van een kleine opleving van het Boeddhisme in India).

Recent is vooral het Zen-Boeddhisme in het westen bekend geworden. Van de meditatievormen is met name de Yoga buiten het Boeddhisme populair (en in sommige katholieke kloosters gepraktiseerd).

Heilige boeken

Het Boeddhisme is een 'godsdienst' zonder heilige geopenbaarde boeken. Wel zijn de leringen van de Boeddha in later tijd vastgelegd. In de loop van de tijd is aan de overlevering over het leven en de leer van Boeddha veel toegevoegd. De teksten werden alleen in de kloosters bewaard en zijn in de meeste gevallen met de invallen van de Islam verloren gegaan. Een reconstructie van de leer in zijn meest oorspronkelijke vorm is daarom echter niet goed mogelijk.

De leefregels

De leefregels volgen uit de opgaven van het achtvoudige pad. In de oorspronkelijke vorm van het Boeddhisme is de mens sterk op zichzelf betrokken. Maar men mag de naaste geen schade berokkenen. De Boeddhist zal overdaad mijden. Het is aan te bevelen een kortere of langere tijd als monnik te leven.

Richtingen

Rond 100 na Chr. splitste het Boeddhisme zich in twee scholen, Hinayana ('kleine voertuig'), de meest oorspronkelijke en zuivere richting, en het Mahayana ('grote voertuig').

Het Hinayana leert dat de verlossing maar voor weinigen is weggelegd (= kleine voertuig). Het is een verdraagzame groep die vooral in Z.O.Azië (Thailand) te vinden is.

Het Mahayana leert daarentegen dat de verlossing voor velen is weggelegd. God keert terug in de vorm van de Oer-Boeddha. Er komen helpers voor de mens, de Bodhisatva's (heiligen). Hemel en hel worden aanvaard. Er wordt een plaats ingeruimd voor toekomstige Boeddha's (Messias?). De eredienst krijgt de trekken van een kerk. Plaatselijk vermengd deze vorm van Boeddhisme zich gemakkelijk andere religies zoals dat in Japan (Shinto) en in Tibet het geval is geweest.

Het Zen-Boeddhisme is rond 500 v.C. in China tot ontwikkeling gekomen vorm van het Boeddhisme welke nadien ook in Japan vaste voet aan de grond heeft gekregen. Het Zen-Boeddhisme is nogal afkerig is van theorie, is meer betrokken op de dienst aan de naaste en legt sterk de nadruk op geestelijke en lichamelijke discipline en op training. Na de Tweede Wereldoorlog is deze vorm van het Boeddhisme ook in het Westen bekend en populair geworden. Yoga is een ander in het Westen bekend geworden Boeddhistisch fenomeen dat dateert uit de vijfde eeuw n.Chr. Het is een methode om door ascese en geestelijke concentratie een hogere bewustzijns-toestand te bereiken.

Feesten en kalender

De Boeddhistische kalender is (met uitzondering van Japan) een maankalender. Het jaar is 11 dagen korter en de feestdagen verschuiven derhalve ten opzichte van onze op de zon gebaseerde kalender. Veel feesten zijn sterk regionaal bepaald. Om er enkele te noemen:

- Geboortefeest van Boeddha (d.w.z. zijn verlichting en eerste preek)
- Feest van de Boeddha's (Japan)
- Dodenfeest (soort Allerzielen, alleen Japan).
- Boeddha's Hemelvaart (alleen Tibet).